

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE JAROSŁAWSKIM
NA LATA 2017-2021**

Jarosław 2017

Spis treści

Wstęp.....	str. 3
1. Akty prawne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	str. 4
2. Podstawa prawna Programu.	str. 5
3. Prawno - karne aspekty przemocy w rodzinie.....	str. 6
4. Problem przemocy na terenie Powiatu Jarosławskiego, diagnoza lokalna zjawiska przemocy w rodzinie oraz system pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.....	str. 10
5. Cel główny i cele szczegółowe Programu.....	str. 33
6. Działania.....	str. 33
7. Źródła finansowania Programu	str. 37
8. Wskaźniki realizacji celu Programu	str. 37
9. Ewaluacja i monitoring Programu.....	str. 38
Spis tabel i wykresów	str. 38
Bibliografia.....	str. 40

Wstęp

Zgodnie z definicją, przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, osoby najbliższe to małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu) lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.¹

Do cech charakterystycznych przemocy w rodzinie zaliczyć należy:

- asymetrię sił - ofiara jest słabsza, a sprawca wykorzystuje posiadaną przewagę. Przewaga ta nie musi być fizyczna – może być psychiczna, ekonomiczna czy społeczna;
- intencjonalność - przemoc w rodzinie jest działaniem zamierzonym, ma na celu podporządkowanie ofiary;
- naruszanie praw i dóbr osobistych drugiego człowieka (prawo do godności, nietykalności fizycznej, szacunku).

Przemoc w rodzinie nie jest prywatną sprawą rodziny ani kwestią obyczajową, ale problemem naruszania podstawowych praw i wolności człowieka. Państwo wypełnia swoją rolę gwaranta bezpieczeństwa obywateli poprzez stwarzanie warunków do zapobiegania i ograniczania przemocy w rodzinie. Realizuje to poprzez nałożenie obowiązku realizacji zadań określonych szczegółowo w aktach prawnych.

¹ art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390)

1. Akty prawne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 930 z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1749 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i o przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2016r. poz. 487 z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1822 z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2015r. poz. 2082 z późn. zm.)
9. Ustawa z dnia 6 lutego 2015 r. o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015r. poz. 398)
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno

– edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz. U. z 2011r. Nr 50 poz. 259).

11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245).

12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011r. Nr 81 poz. 448).

13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010r. Nr 201 poz. 1334).

14. Uchwała Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (M.P. z 2014r. poz. 445)

2. Podstawa prawna Programu.

W myśl ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych powiatu należy w szczególności: opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.²

Natomiast Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 nakłada na powiat obowiązek realizacji m.in. programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy. Wobec powyższego przyjmuje się do realizacji Program Korekcyjno-Edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie "Zacznij wszystko od nowa ..." stanowiący integralną część niniejszego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Jarosławskim na lata 2017-2021.

² art. 6 ust. 3 pkt 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390)

3. Prawno - karne aspekty przemocy w rodzinie

Życie bez przemocy to podstawowe konstytucyjne prawo każdego człowieka. Zawiera się w zapisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która jest aktem prawnym najwyższej rangi w naszym państwie. Zawiera zapisy dotyczące równouprawnienia i ochrony praw człowieka i obywatela. Stanowi, że wszyscy są równi wobec prawa³. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu społecznym, politycznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Zgodnie z Konstytucją, w Polsce kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym⁴.

Państwo zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia⁵. Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu, a stosowanie kar cielesnych jest zabronione⁶. Odnosi się to także do dzieci. Rodzice są uprawnieni do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem, jednakże wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania⁷. Konstytucja zapewnia także ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej a także osoby odpowiedzialne za dziecko są zobowiązane wysłuchać i w miarę możliwości uwzględnić zdanie dziecka⁸.

Przemoc w rodzinie z uwagi na swoją złożoność w prawie polskim funkcjonuje jako oddzielne czyny karalne. Na przykład karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 podlega osoba, która znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny.

³ Art. 32 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.)

⁴ Tamże Art. 33

⁵ Tamże Art. 38

⁶ Tamże Art. 40

⁷ Tamże Art. 48

⁸ Tamże Art. 72

Jeżeli tego rodzaju działanie połączone jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. W przypadku następstwa w postaci targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12⁹. Jest to przestępstwo ścigane z urzędu, więc przepisy postępowania karnego nie wymagają złożenia żadnego wniosku od osoby doświadczającej przemocy w rodzinie. Już z samego tego faktu wynika, że osoba doświadczająca przemocy nie może „wycofać sprawy”, gdyż tak naprawdę nie powinna być inicjatorem tego postępowania – należy to organów ścigania.

Katalog zachowań wypełniających znamię pojęcia „znęcania się fizycznego lub psychicznego” jest otwarty i nie jest możliwe stworzenie zamkniętej listy tego typu zachowań. Istotą przestępstwa znęcania się nad rodziną jest inne jakościowo zachowanie się sprawcy wobec pokrzywdzonego, odmienne od przypadków znieważania, naruszenia nietykalności cielesnej itp., ponieważ zakłada zaistnienie przewagi po stronie sprawcy nad ofiarą w zakresie określonego zachowania polegającego na wyrządzaniu rażących dolegliwości psychicznych bądź fizycznych, którym ona nie może się przeciwstawić, albo może to uczynić w niewielkim stopniu. Aby można więc było mówić o znęcaniu się, jest konieczne istnienie przewagi sprawcy nad ofiarą. Znęcanie się nie jest zależne od tego, czy pokrzywdzony, nad którym sprawca znęca się, sprzeciwia się mu i próbuje się bronić, czy też nie. Stosowane przez taką osobę środki obronne należy uznać za usprawiedliwione, ponieważ są podejmowane w obronie przed bezpośrednim, bezprawnym zamachem na jej dobro. Z tego wynika, że nie można uznać, iż obrona osoby, nad którą sprawca się znęca, odbiera jego działaniu cechy przestępstwa.

Jedną z podstawowych trudności w sprawach związanych z przemocą w rodzinie jest jednoznaczne odróżnienie sytuacji przemocy od konfliktu. Jeżeli wzajemne oskarżenia dwu stron na skutek rozkładu pożycia małżeńskiego polegają na wzajemnym naruszeniu nietykalności cielesnej i wzajemnym znieważaniu oraz na podejmowaniu czynności, które można określić jako złośliwe dokuczanie, nie ma przesłanek do przyjęcia, że tylko jedna z tych stron działała z zamiarem znęcania się. Jak już to zostało powiedziane, pojęcie „znęcanie się” na gruncie Kodeksu Karnego zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona

⁹ Art. 207 § 1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.).

przeciwstawić lub może to uczynić w niewielkim stopniu. Nie jest więc możliwe wzajemne znęcanie się małżonków w tym samym czasie.

Poza przestępstwem znęcania się, przemoc w rodzinie może również przyjmować, m.in. postać naruszenia nietykalności cielesnej¹⁰, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia¹¹ bądź groźby bezprawnej¹² czy przestępstwa zgwałcenia¹³.

Za przestępstwa współistniejące z przestępstwem przemocy w rodzinie uważa należy także w szczególności: ciężki uszczerbek na zdrowiu¹⁴, narażenie na niebezpieczeństwo¹⁵, nieudzielanie pomocy¹⁶, pozbawienie wolności¹⁷, zmuszenie¹⁸, obcowanie płciowe z małoletnim¹⁹, kazirodztwo²⁰, zmuszanie do prostytucji²¹, rozpijanie małoletniego²², uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego²³, zniewaga²⁴.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania²⁵. Sąd rozpoznaje sprawę w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Postanowienie zapada po przeprowadzeniu rozprawy, która powinna odbyć się w terminie jednego miesiąca od dnia wpływu wniosku. Staje się ono wykonalne z chwilą ogłoszenia i może być zmienione lub uchylone w razie zmiany okoliczności (zobowiązania do opuszczenia mieszkania trwa tak długo, jak długo postanowienie nie zostanie zmienione

¹⁰ Tamże art. 217 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.).

¹¹ Tamże art. 157.

¹² Tamże art. 190.

¹³ Tamże art. 197.

¹⁴ Tamże art. 156.

¹⁵ Tamże art. 160.

¹⁶ Tamże art. 162.

¹⁷ Tamże art. 189.

¹⁸ Tamże art. 191.

¹⁹ Tamże art. 200.

²⁰ Tamże art. 201.

²¹ Tamże art. 203.

²² Tamże art. 208.

²³ Tamże art. 209.

²⁴ Tamże art. 216.

²⁵ art. 11a Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 1390)

lub uchylone). Do wykonania obowiązku opuszczenia mieszkania nałożonego na podstawie tej ustawy stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika. Przepis ten znacznie poszerza uprawnienia ofiar przemocy, ponieważ dotyczy wszystkich form prawnych korzystania z lokalu, niezależnie od tego czy osoba domagająca się nakazu opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy ma tytuł prawny do lokalu, czy nie. Tym samym, pozwala na nakazanie opuszczenia mieszkania nawet wyłącznemu właścicielowi lokalu bez utraty tytułu prawnego co oznacza, że sprawca przemocy zostaje pozbawiony na okres przejściowy uprawnienia do korzystania z przedmiotu własności.

Z punktu widzenia ofiar przemocy istotne znaczenie ma także ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy²⁶, ponieważ **wyłącza ochronę** eksmitowanego sprawcy przed eksmisją w okresie zimowym oraz możliwość przyznania uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego w przypadku, gdy powodem opróżnienia lokalu jest stosowanie przemocy w rodzinie.

Wprowadzony do Kodeksu Karnego nowy rodzaj przestępstwa – tzw. stalking także może występować w przypadkach przemocy w rodzinie. Za to przestępstwo odpowiada ten, kto poprzez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, oraz ten, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej²⁷. W obu wskazanych przypadkach ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, a sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. W sytuacji, gdy następstwem jednego z opisanych czynów jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Oprócz kary pozbawienia wolności czy opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, skazany za przestępstwo mające znamiona przemocy w rodzinie może mieć także orzeczony środek karny w postaci obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu opuszczania

²⁶ art. 17 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1610)

²⁷ art. 190a Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.).

określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami czy zakazu zbliżania się do określonych osób²⁸.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie obowiązek prawny niezwłocznego zawiadomienia policji lub prokuratora²⁹. Niedopełnienie tego obowiązku może powodować odpowiedzialność karną dla funkcjonariusza publicznego³⁰.

4. Problem przemocy na terenie Powiatu Jarosławskiego, diagnoza lokalna zjawiska przemocy w rodzinie oraz system pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Niebieska Karta jako narzędzie ewidencjonowania przypadków przemocy w rodzinie funkcjonuje od 1998 r. w Policji a 2004r. w systemie pomocy społecznej. Wykorzystywana była głównie do wewnątrz instytucjonalnej ewidencji przypadków przemocy w rodzinach. Dopiero w 2011r. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245) na szerszą skalę pozwoliło na ujawnianie podejrzeń występowania przemocy w rodzinach i zorganizowało system przeciwdziałania problemowi. Wprowadzono także:

- interdyscyplinarność w rozwiązywaniu problemów przemocy w rodzinie;
- system monitoringu problemu;
- narzędzia oddziaływania na osoby pokrzywdzone oraz podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie poprzez specjalistów zebranych w gminnych i miejskich Zespołach Interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy oraz w grupach roboczych przydzielanych do konkretnych przypadków;
- zobligowano kolejne służby, oprócz Policji i pomocy społecznej tj. oświatę i ochronę

²⁸ art. 41a Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.).

²⁹ art. 12 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 1390)

³⁰ art. 231 § 1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn. zm.).

zdrowia do zgłaszania podejrzenia występowania przemocy w rodzinie;

- wprowadzono nowy wzór Niebieskiej Karty.

Dzięki monitorującej funkcji Niebieskich Kart poniższe zestawienia dają możliwość wglądu w statystyczne dane dotyczące problemu przemocy w rodzinie w Powiecie Jarosławskim.

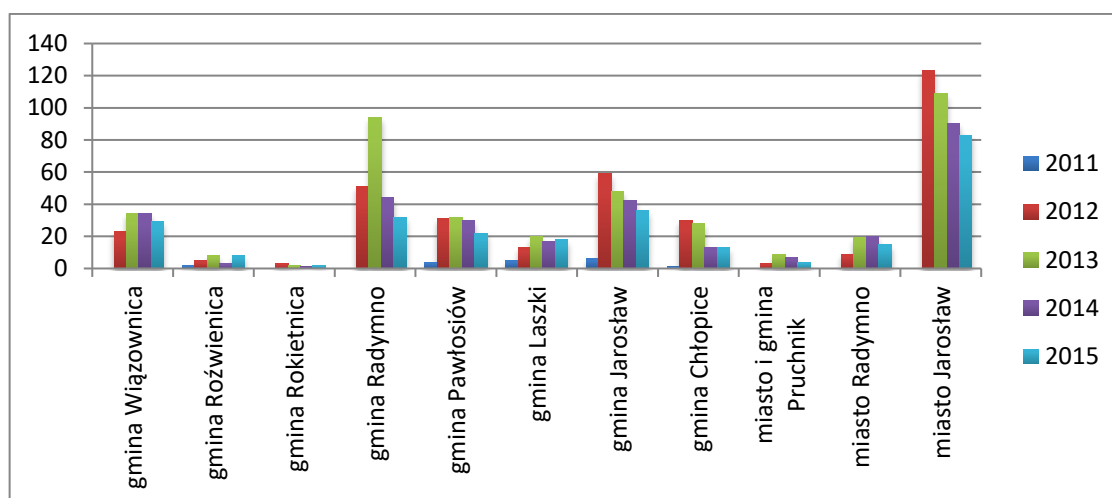
Tabela 1 Niebieskie Karty w Powiecie Jarosławskim

	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
liczba aktywnych Niebieskich Kart	18	350	403	301	261
- w tym					
kontynuowanych z lat poprzednich	0	15	102	74	58
nowo założonych	16	181	195	129	112
- z tego założonych					
przez OPS	0	8	28	8	17
Policję	18	354	235	168	159
inne instytucje	0	2	6	8	4
zakończonych Niebieskich Kart	2	174	239	188	147

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

W 2012r. gdy weszło w życie rozporządzenie w sprawie Niebieskich Kart, widać wyraźny wzrost liczby zakładanych Niebieskich Kart - z 16 do 181 - to ponad tysiąc procent. Jednakże dane te nie są miarodajne w stosunku do występowania problemu przemocy w rodzinie a także nie są kompatybilne z uwagi na stosowane różne pojęcia definicyjne w gminach. Dane pochodzą wyłącznie od Zespołów Interdyscyplinarnych które powstały w 2012r. wcześniej nie była prowadzona ewidencja Niebieskich Kart. Dlatego też jedynie pośrednio, poprzez inne dane wskazujące, można określić skalę problemu przemocy w rodzinie w Powiecie Jarosławskim.

Wykres 1 Liczba Niebieskich Kart w gminach i miastach Powiatu Jarosławskiego

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Najwięcej wszczętych procedur Niebieskiej Kart przez lata 2011-2015 było w gminie Radymno - 14,9‰ (choć biorąc pod uwagę liczbę aktywnych Niebieskich Kart najwyższy wskaźnik zapewne osiągnęłoby miasto Jarosław, niestety nie prowadzi ewidencji tego typu) a najmniej w mieście i gminie Pruchnik 1,6 ‰ (dane uzyskane z porównania liczby wszczętych procedur Niebieskich Kart do liczby mieszkańców). Może to wynikać ze skali zjawiska tzn. w gminie Radymno zamieszkuje najwięcej rodzin z problemem przemocy lub rozpoznawalności problemu - jest ona w gminie Radymno najwyższa.

Dane dotyczące kontynuacji Niebieskich Kart wyraźnie wykazują tendencję spadkową. Po okresie monitoringu rodziny i braku występowania sytuacji przemocowych Niebieskie Karty są zamykane. Wskazuje też na powyższe, dane dotyczące zakończeń Niebieskich Kart.

Największą aktywność w wszczynaniu procedur Niebieskich Kart wykazuje Policja. Jest to zrozumiałe, gdyż to Policja jest wzywana na interwencje w rodzinach. Ośrodki Pomocy Społecznej jako kolejne przyjmują osoby zgłaszające problem przemocy w rodzinie i wszczynają procedurę Niebieskiej Karty. Wśród innych instytucji, zostały wskazane instytucje oświaty jako kolejne które wszczynają procedurę Niebieskiej Karty. Niestety instytucje ochrony zdrowia - tak samo jak poprzednie zobligowane do wszczynania procedury Niebieskich Kart - nie wykazują żadnej na tym polu aktywności.

Typowa osoba doznająca przemocy w rodzinie w Powiecie Jarosławskim nie odbiega od obrazu przedstawianych w literaturze przedmiotu.

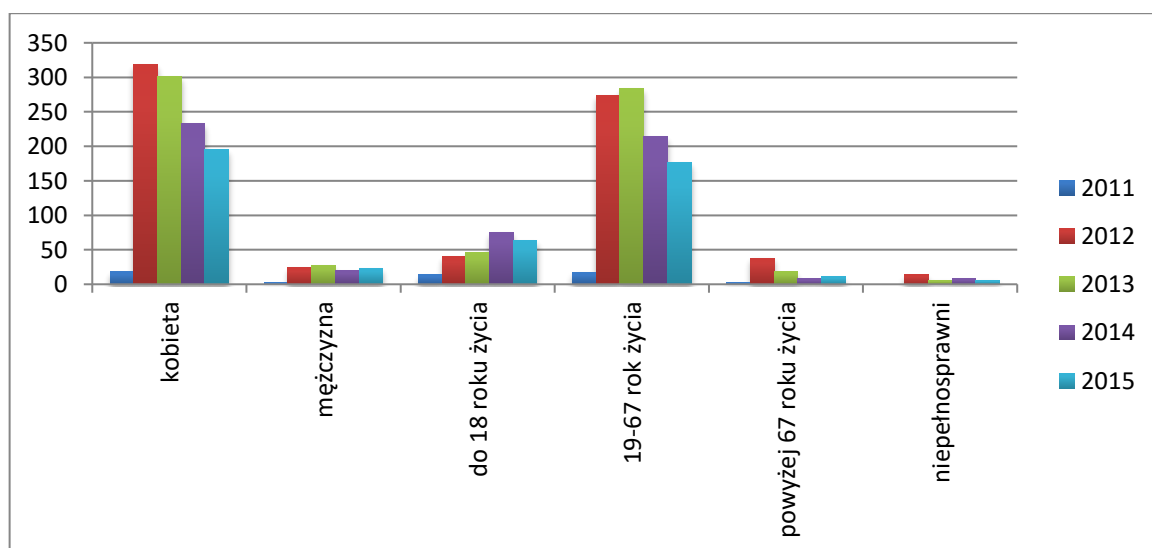
Tabela 2 Charakterystyka pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
kobieta	18	318	301	233	195
mężczyzna	2	24	27	20	23
do 18 roku życia	14	40	46	75	63
19-67 rok życia	17	274	284	214	176
powyżej 67 roku	3	38	18	8	11
niepełnosprawni	0	14	6	8	6

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Przedstawione dane wskazują, że liczba pokrzywdzonych osób w wyniku przemocy w rodzinie w 2012r. znacznie wzrosła. Łączy się to z wejściem nowych przepisów i lepszym systemem ujawniania problemu. Wśród osób poszkodowanych zdecydowana większość to kobiety. Sporą grupę stanowią też osoby w wieku produkcyjnym od 19 do 67 roku życia. Najmniej poszkodowane osoby w wyniku przemocy to osoby niepełnosprawne. Liczba mężczyzn jako doznających przemocy w rodzinie jest niska i stabilna. Wzrosła natomiast liczba ujawnianych przypadków przemocy wobec dzieci.

Wykres 2 Charakterystyka osób doznających przemocy w rodzinie

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Kolejnym ważnym aspektem problemu jest charakterystyka osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie.

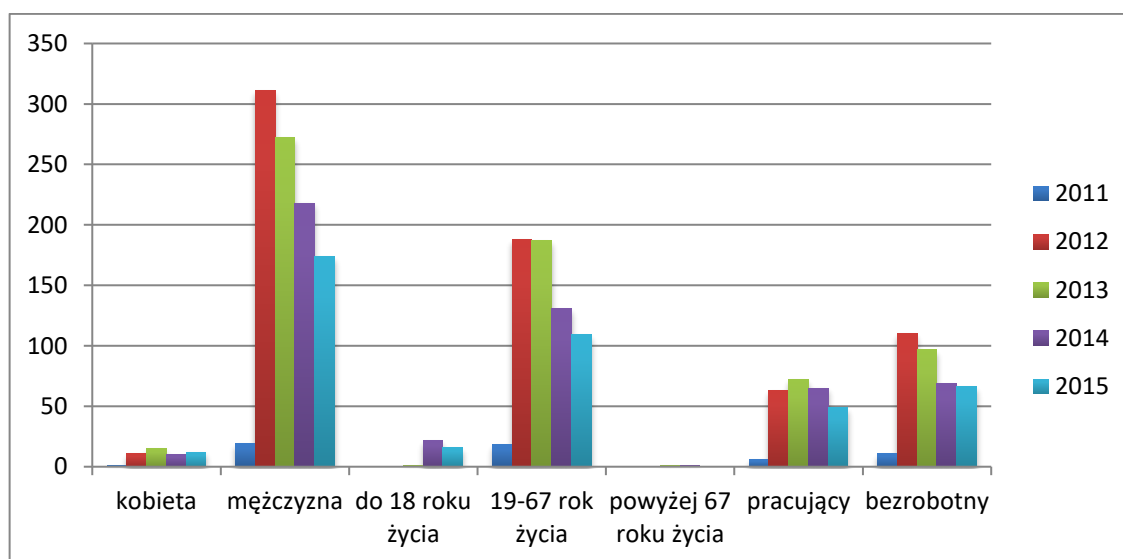
Tabela 3 Charakterystyka osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
kobieta	1	11	15	10	12
mężczyzna	19	311	272	218	174
do 18 roku	0	0	1	22	16
19-67 rok	18	188	187	131	109
powyżej 67	0	0	1	1	0
pracujący	6	63	72	65	49
bezrobotny	11	110	97	69	66

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Ze statystyk wynika, że osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy w rodzinie w większości są mężczyźni. Największą ilość można było zaobserwować w 2012 roku – 311 mężczyzn podejrzanych o stosowanie przemocy. Jak i wcześniej związane jest to ze zmianą przepisów i lepszym systemem ujawniania problemu. W profilu osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie przeważają mężczyźni bezrobotni. Związane jest to z psychologicznymi aspektami bezrobocia - frustracją i uzależnieniami. Niepokojącym jest zjawisko zwiększania się liczby osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w wieku poniżej 18 roku życia.

Wykres 3 Charakterystyka osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Rozpatrując typy przemocy w rodzinie można wyróżnić: przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną oraz zaniedbania. Poniższe zestawienie obrazuje podział przemocy w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

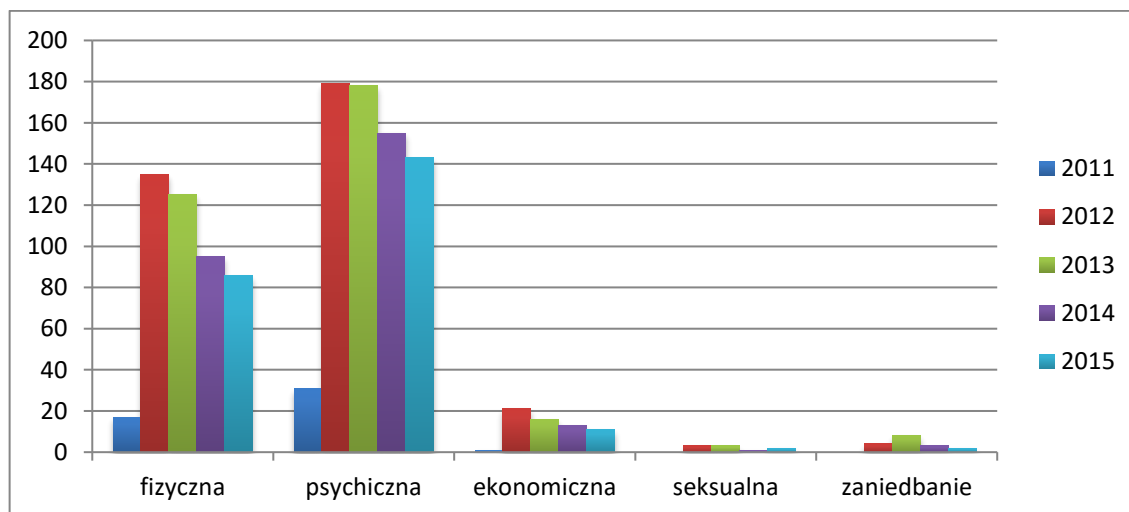
Tabela 4 Rodzaje przemocy

	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
fizyczna	17	135	125	95	86
psychiczna	31	179	178	155	143
ekonomiczna	1	21	16	13	11
seksualna	0	3	3	1	2
zaniedbanie	0	4	8	3	2

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Najczęściej występującym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna. W 2015 roku poszkodowanych było 143 osoby. Skala przemocy psychicznej nieznacznie przekracza występowanie przemocy fizycznej. W rzeczywistości jest kilkakrotnie większa. Jednakże nieujawniana poprzez Niebieską Kartę i nie dająca się zewidencjonować.

Wykres 4 Rodzaje przemocy

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Biorąc pod uwagę system pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie formy pomocy przedstawiają się następująco:

Tabela 5. Formy pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Jarosławskiego w 2016 r.

	Kiedy, gdzie
poradnictwo socjalne	- prowadzone przez pracowników socjalnych we wszystkich Ośrodków Pomocy Społecznej z Powiatu w godzinach pracy
poradnictwo prawne	- raz w tygodniu radca prawny UG Roźwienica
	- Punkt Interwencji Kryzysowej Jarosław
	- UM Radymno
	- UG Wiązownica wtorek od 8:00 do 12:00
	- raz w tygodniu UG w Rokietnicy
	- PCPR Jarosław
	- poniedziałki i czwartki bezpłatne porady prawne OPSŁaszki
	- Biuro Porad Prawnych w UM w Pruchniku codziennie
	- dwa razy w tygodniu w Urzędzie Gminy Chłopice
poradnictwo psychologiczne	- w ramach Interwencji Kryzysowej na zlecenie OPS
	- Punkt Interwencji Kryzysowej Jarosław
	- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
	- indywidualna terapia psychologiczna dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie w ramach programu „Trampolina- głos przeciwko przemocy w rodzinie”
pomoc medyczna	- Codziennie w Ośrodku Zdrowia
	- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radymnie
	- NZOZ Ars Medica w Radymnie
	- Ośrodki Zdrowia w Wiązownicy
	- w ramach działalności Ośrodka Zdrowia w Pawłosiowie
	- NZOZ w Rokietnicy
	- SPZOZ, COM, Ośrodek Zdrowia w Wólce Pełkińskiej
	- Ośrodek Zdrowia w Laszkach
	- Ośrodek Zdrowia w Pruchniku

	- Ośrodek Zdrowia w Chłopicach
	- Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu ul. 3-go Maja 70
schronienie	- w ramach potrzeb w uzgodnieniu z innymi placówkami
	- Punkt Interwencji Kryzysowej Jarosław
	- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Korytnikach
świadczenie z pomocy społecznej	- zasiłki celowe, świadczenia pieniężne za zakup żywności, zasiłek stały, zasiłek okresowy
	- świadczenia rodzinne
	- praca socjalna
	- pomoc rzeczowa
inne	brak

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Z powyższego zestawienia wynika niewystarczający zasób form pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie w Powiecie Jarosławskim. Wpływa to z braków finansowych które uniemożliwiają zwiększenie zakresu pomocy.

Zespoły Interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminach Powiatu Jarosławskiego w ramach swoich zadań podejmują różne działania.

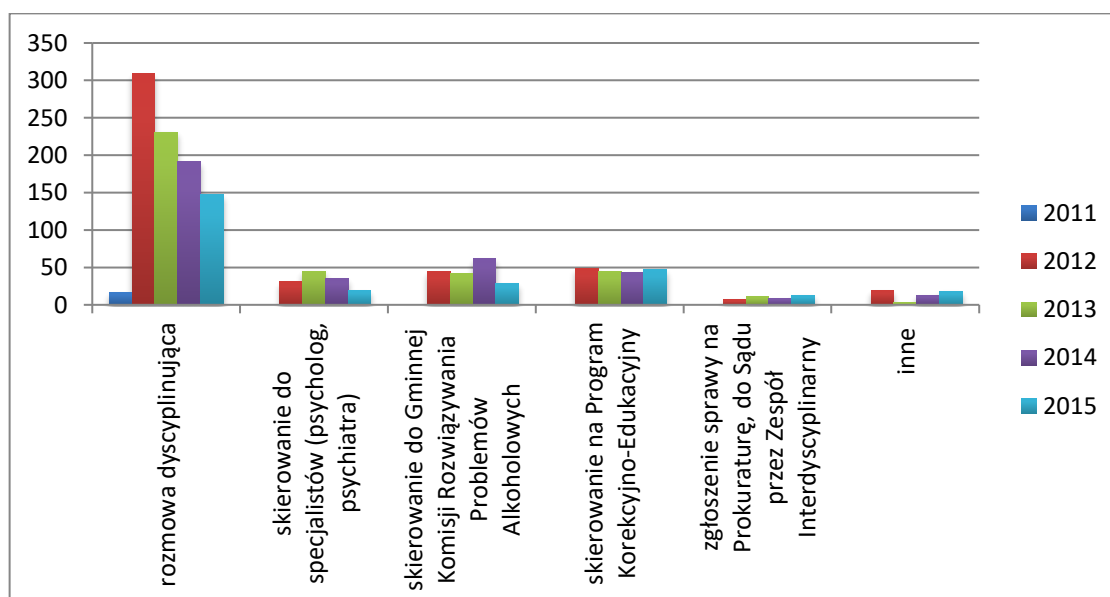
Tabela 2 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
rozmowa dyscyplinująca	17	309	231	191	148
skierowanie do specjalistów (psycholog, psychiatra)	1	31	45	35	19
skierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	44	42	62	29
skierowanie na Program Korekcyjno-Edukacyjny	1	48	44	43	47
zgłoszenie sprawy na Prokuraturę, do Sądu przez Zespół Interdyscyplinarny	0	7	11	9	13

inne (jakie)	1	19	3	13	18
- kontakt z placówkami leczącymi osoby uzależnione					
- wniosek do sądu o umieszczenie w DPS bez zgody					
- wniosek do sądu o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez zgody					
- wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny					

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Wykres 5 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

Z powyższych danych wynika, że najczęstszymi działaniami Zespołów Interdyscyplinarnych są rozmowy dyscyplinujące z osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy. Następnym działaniem pod względem występowalności są skierowania na Program Korekcyjno-Edukacyjny i skierowania do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W czwartej kolejności skierowania do specjalistów tj. psycholog, psychiatra. Stosowane głównie w przypadkach podejrzeń zaburzeń psychicznych. Niewielka ilość rozpatrywanych przypadków Niebieskich Kart, Zespół Interdyscyplinarny zgłasza popełnienie przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie do Prokuratury. Przyrównując do liczby spraw prowadzonych w Sądach w danym aspekcie wynika konkluzja, że pozostałe zgłoszenia dokonywane są przez policję lub osoby pokrzywdzone przemocą w rodzinie.

W/w możliwości działań są bardzo ograniczone. Zespoły Interdyscyplinarne próbują wyszukiwać inne sposoby rozwiązywania problemu osób podejrzanych o stosowanie przemocy tj.:

- kontakt z placówkami leczącymi osoby uzależnione;
- wniosek do sądu o umieszczenie w DPS bez zgody;
- wniosek do sądu o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez zgody;
- wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny.

Na zwiększenie oferty oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie duży wpływ mają przede wszystkim finanse. Na przykład Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020, wskazuje konieczność wprowadzenia i realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Jednakże ze względów finansowych obecnie zadanie niniejsze nie jest realizowane.

Katalog działań Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie ma większe spektrum.

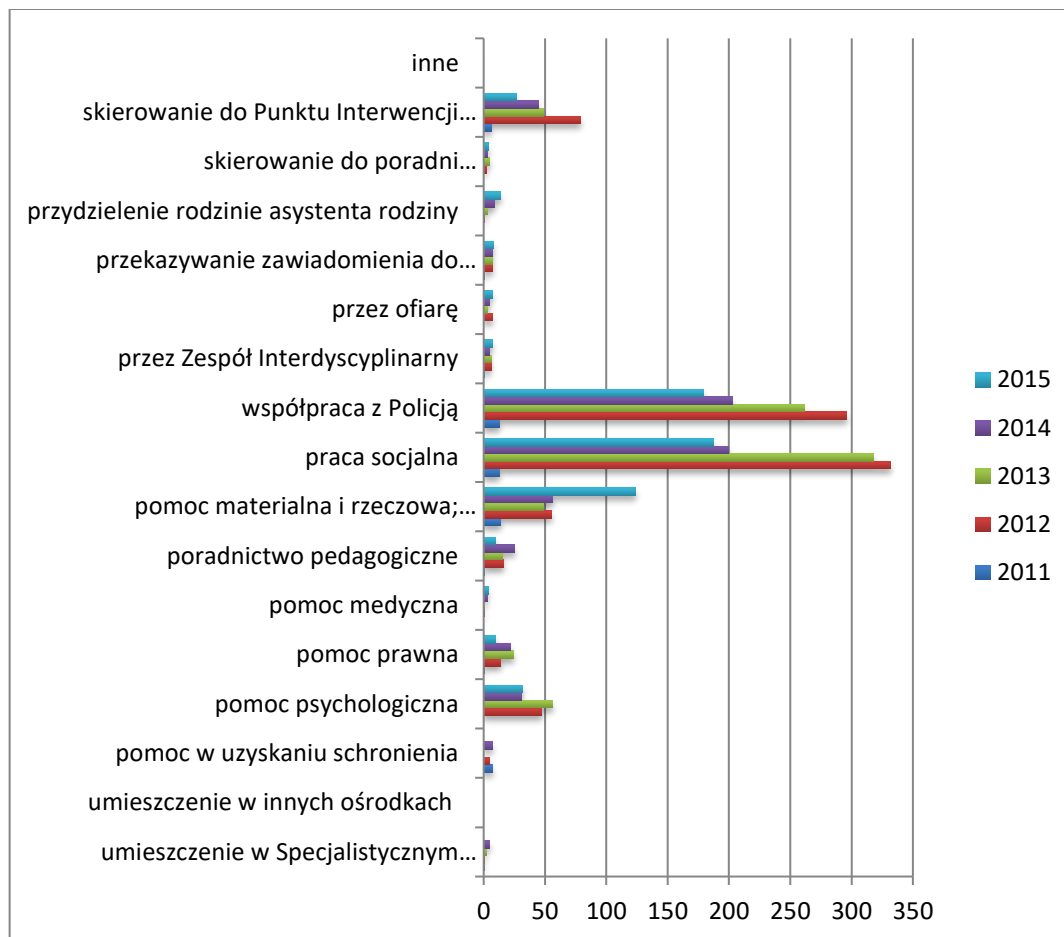
Tabela 3 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie

	lata
--	------

	2011	2012	2013	2014	2015
umieszczenie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia	1	1	2	5	0
umieszczenie w innych ośrodkach	0	0	0	0	0
pomoc w uzyskaniu schronienia	7	5	0	7	0
pomoc psychologiczna	0	47	56	31	32
pomoc prawna	1	14	24	22	10
pomoc medyczna	0	1	1	3	4
poradnictwo pedagogiczne	2	26	20	34	15
pomoc materialna i rzeczowa; świadczenia z pomocy społecznej	14	45	49	56	124
praca socjalna	13	332	318	175	187
współpraca z Policją	13	296	262	203	179
przekazywanie zawiadomienia do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa	1	7	7	7	8
- przez Zespół	1	6	6	5	7
- przez ofiarę	0	1	1	4	4
przydzielenie rodzinie asystenta rodziny	0	1	3	9	14
skierowanie do poradni psychologiczno-pedagogicznej	0	2	5	3	4
skierowanie do Punktu Interwencji Kryzysowej	6	79	49	46	27
inne	0	0	0	0	0

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Wykres 6 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Wśród najczęściej stosowanych działań nakierowanych na osoby doświadczające przemocy w rodzinie są: praca socjalna, współpraca z Policją, pomoc materialna i rzeczowa, świadczenia z pomocy społecznej oraz skierowania do Punktu Interwencji Kryzysowej i pomoc psychologiczna. Znamienным jest, że są to wszystkie działania o charakterze interwencyjnym. Działania profilaktyczne można domyślać się jedynie, że są prowadzone w ramach pracy socjalnej czy poprzez działania przydzielonego asystenta rodziny.

W celu zbadania jakie czynniki sprzyjają skutecznej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie a jakie tę pomoc utrudniają przeprowadzono badanie którego wynik zamieszczono poniżej.

Tabela 8 Czynniki sprzyjające i utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Czynniki sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Czynniki utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
- wyspecjalizowana kadra systematycznie podnosząca kwalifikacje	- przewlekłość postępowań w zakresie stosowania i orzekania: zakazu zbliżania się do ofiary, dozoru i nadzoru kuratora, nakazu opuszczenia lokalu przez osobę stosującą przemoc
- dostępność programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	- występujące sytuacje umarzania postępowań karnych dotyczących przemocy, mała liczba wyroków skazujących osoby stosujące przemoc
- wprowadzenie interdyscyplinarności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieska Karta”	- wykorzystywanie procedury „Niebieskiej Karty” w konfliktach około rozwodowych
- dobre rozwiązania prawne dotyczące m.in. możliwości odseparowania osób stosujących przemoc od osób doświadczających przemocy	- wydłużone terminy oczekiwań na przymusowe leczenie odwykowe lub psychiatryczne
- rozpowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	- brak informacji zwrotnej z Sądu o etapie prowadzonych postępowań w sprawach rodzinnych

- dobra współpraca z instytucjami wchodzącymi w skład Zespołu Interdyscyplinarnego tj. Policją, Zespołem Kuratorskim, Oświatą, GKRPA, MKRPA	- brak specjalistycznego poradnictwa m.in. prawnego, psychologicznego, psychoterapeutycznego
- współpraca ofiar z instytucjami	- brak środków finansowych OPS na realizację zadań określonych w Programie celem oddziaływania na osoby doświadczone przemocą
- możliwość odseparowania ofiary	- brak środków finansowych na zatrudnienie specjalistów
- dostęp do poradnictwa specjalistycznego	- brak współpracy (wycofanie się ofiar)
- motywacja osoby uwiękłej w przemoc w rodzinie do zmiany relacji z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie	- umarzanie spraw przez sądy
- niezależność finansowa ofiary	- skłonność ofiary do poddawania się
- odczuwanie potrzeby zawalczenia o siebie i rodzinę	- uzależnienie sprawcy np. od alkoholu
- wiara ofiary we własne siły	- niechęć do urzędów i innych instytucji publicznych
- współpraca między instytucjami	- wpływ środowiska, często opinia innych osób o tym, że w danej rodzinie dzieje się coś złego, a osoba dotknięta przemocą chciałaby zachować to w tajemnicy
- rosnąca świadomość społeczeństwa na temat przemocy	- „wstyd” odczuwany przez ofiarę, że nie może poradzić sobie sama tylko musi prosić o pomoc innych
- chęć podjęcia współpracy z pracownikiem socjalnym	- brak mieszkań chronionych na terenie gminy
- poprawa sytuacji materialnej	- długotrwałe procedury sądowe

- wsparcie ze strony innych instytucji	- brak współpracy z ofiarą i sprawcą przemocy
- upowszechnianie informacji dotyczącej oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy	- brak specjalistów na terenie gminy świadczących pomoc w sprawach prawnych, psychologa, pedagoga
- zatrudnienie asystenta rodziny	- brak ośrodków wsparcia na terenie gminy dla rodzin dotkniętych przemocą
- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej	- brak możliwości łatwego dostępu do korzystania z placówek świadczących całodobową pomoc dla osób dotkniętych przemocą
- podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc	- wycofywanie przez ofiary przemocy doniesień o popełnieniu przestępstwa i odwoływanie zeznań
- praca socjalna świadczona przez pracowników socjalnych, możliwość udzielenia rodzinie dotkniętej przemocą asystenta rodziny oraz udzielania pomocy finansowej	- brak możliwości odizolowania sprawcy przemocy od ofiary
- udzielenie informacji o możliwości otrzymania wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej oraz wzięcia udziału w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym	- brak placówek opiekuńczo-wychowawczych, wsparcia dziennego, świetlic socjoterapeutycznych
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym	- ograniczony kontakt z Policją – znaczna odległość od Komendy Powiatowej Policji w Jarosławiu i komisariatów
- przekazywanie i zbieranie informacji pomiędzy instytucjami pomagającymi rodzinom	- obawa bycia tematem nr 1 w środowisku lokalnym

- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie przeciwdziałania przemocy oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy	- brak reakcji osób trzecich na przemoc domową
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków form udzielania pomocy i efektów co pomaga w przypadku np. procesu karnego	- brak dostępu do porad psychologa na terenie gmin
- jasno sformułowane przepisy prawa	- brak motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej
- dobrze wykwalifikowana kadra osób udzielających pomoc osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie	- niejasne przepisy prawa
	- brak wystarczającego dostępu do pomocy psychologicznej/terapeutycznej

źródło danych: subiektywna ocena sytuacji przez Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

Z powyższego zestawienia wynika jak wiele aspektów zostało nierozpoznanych i nie usystematyzowanych w kwestii pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie i przeciwdziałania problemowi przemocy w rodzinie. Wciąż istnieją potężne braki, które można zaspokoić jedynie poprzez dofinansowanie sfery przeciwdziałania przemocy. Pomimo dużego niedostatku środków, Ośrodki Pomocy Społecznej wykorzystują wszelkie możliwości, aby prowadzić różne działania profilaktyczne.

Tabela 9 Działania profilaktyczne na terenie gmin Powiatu Jarosławskiego służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

	Liczba gmin		ILOŚĆ	KIEDY
	TAK	NIE		
akcje informacyjne, ulotki, plakaty, zamieszczanie informacji na stronach internetowych, tablicach informacyjnych itp.	11/11	0	13, 16, w miarę potrzeb	2011-2016

inne działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczo-wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową	3/11	4/11	6, w miarę potrzeb	2012-2016
profilaktyka w szkołach (spektakle profilaktyczne, spotkania z policją, prezentacja filmów tematycznych) z inicjatywy Zespołu Interdyscyplinarnego	6/11	3/11	12	2011-2016
organizacja punktów poradniczych	0	6/11	0	brak danych
grupy wsparcia	1/11	6/11	1	brak danych
psychoprofilaktyka uzależnień	1/11	6/11	1	brak danych
rozpowszechnianie literatury fachowej	3/11	4/11	dostępna w OPS w miarę potrzeb	2011-2016, na bieżąco
warsztaty edukacyjne, konferencje tematyczne	1/11	6/11	1	brak danych
spotkania środowiskowe, pikniki rodzinne	1/11	6/11	1	brak danych
mediacje rodzinne, Konferencje Grup Rodzinnych, terapia rodzinna	1/11	5/11	2	2013
działalność świetlicy socjoterapeutycznej	2/11	5/11	7	2011-2015
grupy AA	2/11	5/11	3	2011-2015
inne: rozmowa dzieci ze Szkoły Podstawowej w Rożwienicy, Woli Węgierskiej i	1/11	0	1	2015
inne: wyjazd klas II gimnazjum do Zakładu Karnego w Przemyśle z pogadanką na temat	1/11	0	2	2015
inne: konkurs plastyczny	1	0	1	2013

źródło danych: Zespoły Interdyscyplinarne gmin i miast Powiatu Jarosławskiego

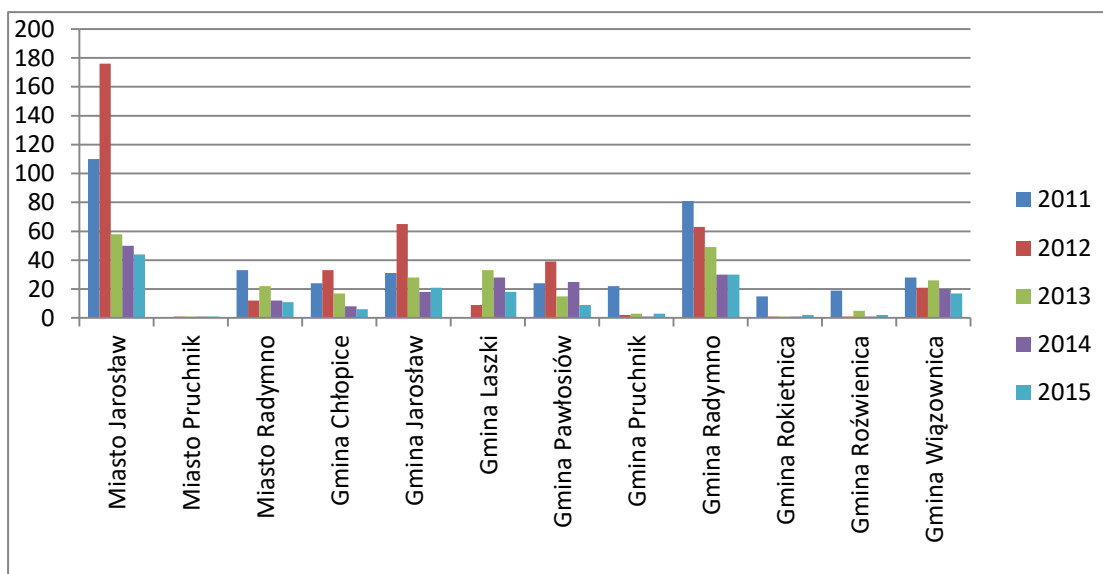
Dla porównania danych dotyczących problemu przemocy w rodzinie w Powiecie Jarosławskim niezbędnym jest przeanalizowanie danych zbieranych przez Komendę Powiatową Policji w Jarosławiu zbieranych z całego Powiatu w szczególności dotyczące liczby interwencji.

Tabela 10 Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

gminy i miasta Powiatu Jarosławskiego	lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto Jarosław	110	176	58	50	44
Miasto Pruchnik	0	1	1	1	1
Miasto Radymno	33	12	22	12	11
Gmina Chłopice	24	33	17	8	6
Gmina Jarosław	31	65	28	18	21
Gmina Laszki	-	9	33	28	18
Gmina Pawłosiów	24	39	15	25	9
Gmina Pruchnik	22	2	3	1	3
Gmina Radymno	81	63	49	30	30
Gmina Rokietnica	15	1	1	1	2
Gmina Roźwienica	19	1	5	1	2
Gmina Wiązownica	28	21	26	20	17
razem	387	423	258	195	164

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu

Wykres 7 Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu

Jak łatwo daje się zauważyć liczba interwencji Policji w związku z przemocą w rodzinie z roku na rok maleje. Ma to związek z kwalifikacją czynów. Wcześniej każda awantura domowa kwalifikowana była jako przemoc w rodzinie i zakładana była Niebieska Karta. Wraz ze wzrostem wiedzy w zakresie problemu przemocy w rodzinie, część interwencji nie kończy się zakwalifikowaniem czynów jak przemoc w rodzinie. Biorąc pod uwagę liczbę interwencji najwięcej jest ich w mieście Jarosława najmniej w mieście Pruchnik.

Obraz osób pokrzywdzonych pełniej niż dane dotyczące Niebieskich Kart oddaje poniższe zestawienie z KPP Jarosław.

Tabela 11 Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

		Lata				
		2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób pokrzywdz	kobiety	364	398	257	192	165
	mężczyźni	18	38	42	38	18

onych w wyniku przemocy domowej	małoletni do 18 r. ż.	64	70	150	89	95
Udzielona pomoc	medyczna	2	2	5	4	6
	informacyjna	142	54	96	63	52
	umieszczenie w Ośrodku Wsparcia	-	1	-	-	-
	zabezpieczenie małoletnich (oddanie pod opiekę, przewiezienie do szpitala, placówki)	-	-	-	-	-
	inna (jaka?) kontakt z dzielnicowym	1161	1269	774	585	492

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu

Jak łatwo daje się zauważyć tendencja przewagi pokrzywdzonych kobiet jest taka sama jak w przypadku Niebieskich Kart. Jednakże wiele więcej zgłoszeń dotyczyło pokrzywdzonych dzieci. Sprawy dotyczące bicia dzieci są zbyt ważne i delikatne i nie są rozpatrywane przez Zespoły Interdyscyplinarne, bezpośrednio poprzez Policję trafiają do Prokuratury.

Policja ma także większe możliwości rozpatrywania danych dotyczących osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie pod kątem nadużywania alkoholu. Stąd bardzo przydatne dane o podejrzanych o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

Tabela 12 Podejrzani o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

		lata				
		2011	2012	2013	2014	2015
liczba osób podejrzanych	kobiety	2	24	13	8	8
	mężczyźni	385	399	245	187	156
	małoletni do 18 r. ż.	0	0	0	0	0
w tym	pod wpływem alkoholu	272	368	214	164	130
	przewiezio-nych do Izby Wyrzeźwień	140	201	159	65	48
	zatrzyma-nych	24	47	69	61	62
liczba wszczętych postępowań przygotowawczych wobec podejrzanych o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej		65	69	57	56	59
liczba przekazanych spraw do Prokuratury o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej		40	52	35	42	38

działania prewencyjne wobec podejrzanych	(jakie?) rozmowa dzielnicowe - go ze sprawcą przemocy	387	423	258	195	164
---	--	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu

Jak łatwo daje się zauważyć liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w rozpatrywanym okresie czasu spadła o 100%. Przy czym liczba wszczętych postępowań i przekazywanych spraw do Prokuratury o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej pozostała na względnie takim samym poziomie. Przy zmniejszonej liczbie spraw o połowę, daje to informację, że 2 razy częściej niż jeszcze 5 lat temu sprawy trafiają na Prokuraturę. Natomiast co do sprawstwa pod wpływem alkoholu stosunek liczby czynów pod wpływem alkoholu, biorąc pod uwagę spadek liczby osób podejrzanych jest na stałym poziomie.

W Prokuraturze Rejonowej w Jarosławiu w rozpoznawanych latach 2011-2015 dane dotyczące spraw o znęcanie się nad rodziną przedstawiały się następująco:

Tabela 13 Liczba zarejestrowanych postępowań w Prokuraturze Rejonowej w Jarosławiu w latach 2011-2015 dotyczących znęcania się nad rodziną (z art. 207 § 1 k.k.)

	Odmowa wszczęcia postępowania	Umorzenie postępowania	Skierowanie do Sądu aktu oskarżenia
Liczba postępowań	300	89	190

Źródło danych: Prokuratura Rejonowa w Jarosławiu

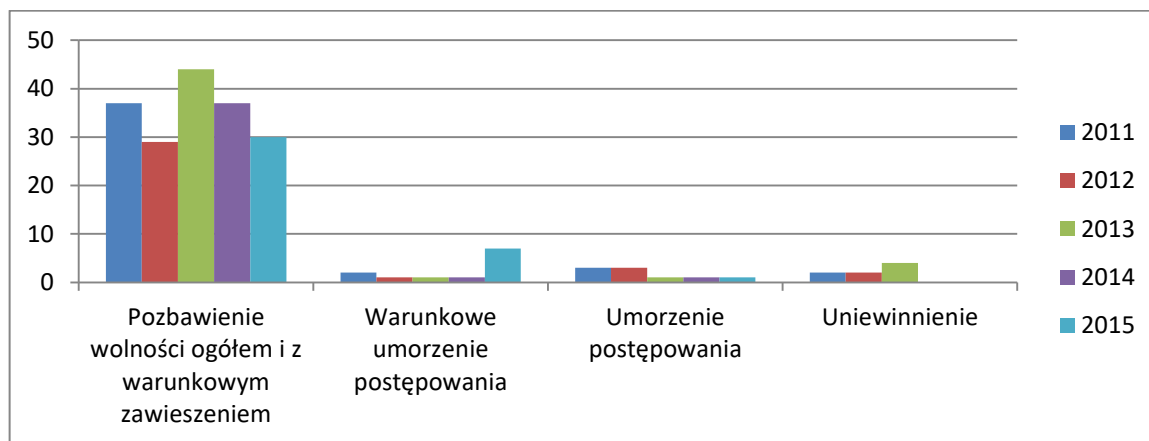
Finałem działań Policji i Prokuratury jest postawienie zarzutów osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie i rozpatrzenie sprawy przez Sąd. Poniżej znajduje się zestawienie obrazujące w poszczególnych latach liczbę spraw dotyczących przemocy w rodzinie i rodzaje wyroków jakie w tych sprawach zapadły.

Tabela 14 Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie i rodzaje wyroków jakie w tych sprawach zapadły w Sądzie Rejonowym w Jarosławiu Wydział II Karny w latach 2011-2015.

Rok	Pozbawienie wolności ogółem i z warunkowym zawieszeniem	Warunkowe umorzenie postępowania	Umorzenie postępowania	Uniewinnienie
2011	37	2	3	2
2012	29	1	3	2
2013	44	1	1	4
2014	37	1	1	0
2015	30	7	1	0

Źródło danych: Sąd Rejonowy w Jarosławiu Wydział II Karny

Wykres 8 Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie i rodzaje wyroków jakie w tych sprawach zapadły w Sądzie Rejonowym w Jarosławiu Wydział II Karny w latach 2011-2015.

Źródło danych: Sąd Rejonowy w Jarosławiu Wydział II Karny

Spośród setek spraw dotyczących przemocy w rodzinie swój finał w Sądzie ma jedynie mała część a i te w większości kończą się wyrokiem pozbawienia wolności ewentualnie z warunkowym zawieszeniem kary bezwzględnego więzienia.

5. Cel główny i cele szczegółowe Programu.

Głównym celem Programu jest: **Zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w Powiecie Jarosławskim.**

Do osiągnięcia celu głównego Programu przyczyni się realizacja **celów szczegółowych**, takich jak:

1. **Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie.**
2. **Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie będącej pokrzywdzoną przemocą w rodzinie.**
3. **Zwiększenie intensywności oddziaływań nakierowanych na osoby podejrzewane o stosowanie przemocy w rodzinie.**
4. **Podnoszenie kompetencji służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

6. Działania

Okres realizacji programu: 2017r. – 2021r.

Realizatorzy: jednostki powiatowe zobowiązane ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1. pomocy społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu
2. policji
- Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu
3. oświaty
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- szkoły średnie
4. ochrony zdrowia
- Centrum Opieki Medycznej

Działania	Poddziałania	Metody realizacji działania
1 . Profilaktyka i edukacja społeczna	1.1 Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu

	1.2 Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie	<p>Prowadzenie kampanii społecznych, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doświadczających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc
		Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich
	1.3 Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
2 . Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	2.1 Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, - Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

	<p>2.2 Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in .pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej - Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie
	<p>2.3 Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego - Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej - Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie - Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie - Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

		- Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
	2.4 Monitoring skuteczności działań pomocowych	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą
3. Oddziaływa nie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	3.1 Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi	<p>- Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne</p> <p>- Przesyłanie zaktualizowanych informatorów z danego powiatu, właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku</p>
	3.2 Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	<p>- Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty</p> <p>- Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie</p>
	3.3 Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie	<p>- Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych</p> <p>- Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>- Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego</p>

	3.4 Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	- Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
4. Podnoszenie kompetencji służb	4.1 Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia

7. Źródła finansowania Programu

Źródłami finansowania realizacji Programu będą środki własne tj. budżet Powiatu oraz zewnętrzne tj. środki z budżetu Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i inne dostępne.

8. Wskaźniki realizacji celu Programu

1. Wzrost świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie zasobów systemu wsparcia i pomocy rodzinie będącej pokrzywdzoną przemocą w rodzinie.
3. Wzrost intensywności oddziaływań nakierowanych na osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie.
4. Wprowadzenie metod podnoszenia kompetencji służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

9. Ewaluacja i monitoring Programu

Monitoring realizacji założeń Programu realizowany będzie w formie corocznych sprawozdań przedkładanych radzie Powiatu Jarosławskiego z działalności poszczególnych jednostek organizacyjnych zobowiązanych ustawowo do realizacji zadań z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Służyć on będzie także wprowadzania korekt w Programie, mających na celu osiągnięcie w wyższym stopniu założonych celów Programu.

Ewaluacja Programu zostanie dokonana po okresie obowiązywania Programu tj. w 2022r. Podsumuje 5-letni okres realizacji Programu oraz wskaże stopień zrealizowania założonego w Programie celu głównego.

Spis tabel i wykresów

Tabela 4 Niebieskie Karty w Powiecie Jarosławskim w 2011-2015r.

Tabela 2 Charakterystyka pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

Tabela 3 Charakterystyka osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

Tabela 4 Rodzaje przemocy

Tabela 5 Formy pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Jarosławskiego w 2016r.

Tabela 5 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

Tabela 6 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie

Tabela 8 Czynniki sprzyjające i utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Tabela 9 Działania profilaktyczne na terenie gmin Powiatu Jarosławskiego służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Tabela 10 Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015

Tabela 11 Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015

Tabela 12 Podejrzani o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej w Powiecie Jarosławskim w latach 2011-2015.

Tabela 13 Liczba zarejestrowanych postępowań w Prokuraturze Rejonowej w Jarosławiu w latach 2011-2015 dotyczących znęcania się nad rodziną

Tabela 14 Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie i rodzaje wyroków jakie w tych sprawach zapadły w Sądzie Rejonowym w Jarosławiu Wydział II Karny w latach 2011-2015.

Wykres 7 Liczba Niebieskich Kart w gminach i miastach Powiatu Jarosławskiego

Wykres 8 Charakterystyka osób doznających przemocy w rodzinie

Wykres 9 Charakterystyka osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

Wykres 10 Rodzaje przemocy

Wykres 11 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

Wykres 12 Działania Zespołów Interdyscyplinarnych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie

Wykres 7 Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową

Wykres 8 Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie i rodzaje wyroków jakie w tych sprawach zapadły w Sądzie Rejonowym w Jarosławiu Wydział II Karny w latach 2011-2015.

Bibliografia

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 930 z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 1137 z późn.zm.).
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2015r. poz. 2082 z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245).
7. Uchwała Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (M.P. z 2014r. poz. 445)